

ལེན་པོ་གཅིག་པ། གསོ་བ་པོ་སྐྱེན་པ་བཤད་པ།

ГЛАВА 31. ВРАЧ - ТОТ, КТО ЛЕЧИТ

དེ་ནས་ཡང་དྲང་སྲོང་ཡིད་ལས་སྐྱེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་བྱས་སོ། །ཀྱེ་སྐྱེན་པ་དྲང་སྲོང་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ལགས། །བྱ་བྱེད་སྐྱེན་པའི་གནས་ལ་ཇི་ལྟར་བསྐབ་པར་བགྱི། །འཚོ་མཛད་སྐྱེན་པའི་རྒྱལ་པོས་བཤད་དུ་གསོལ། །ཞེས་བྱས་པ་ལས། ལྷོན་པས་གསུངས་པ། ཀྱེ་དྲང་སྲོང་ཆེན་པོ་ཡིད་ལས་སྐྱེས། །དེ་ལྟར་གསོ་བར་བྱེད་པའི་གསོ་བ་པོ། །བྱ་བྱེད་པ་སྐྱེན་པའི་གནས་བསྐྱེན་པ། །རྒྱ་དང་ངོ་བོ་ངེས་ཚོག་དབྱེ་བ་དང་། །ལས་དང་འབྲས་བུ་རྣམ་པ་རྒྱག་གིས་བསྐྱེན། །

Then again Sage Yidlay Kye (*yid las skyes*) made this request, “O Master Sage Rigpai Yeshe (*rig pa'i ye shes*), how can one learn the section on practicing physician?” May the Supreme Healer, the King of Physicians, please explain.” To this request, the Master replied, “O Great Sage Yidlay Kye (*yid las skyes*), the section on the practicing physician, the healer, one who heals, is revealed under the six categories. They are qualities, the nature, the definition, the classification, the function and the reward.

Затем мудрец (*drang srong*) Йиле Кье (*yid las skyes*) обратился вновь. «О, Учитель, мудрец Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes*), Исцелитель, Царь врачей, как же следует изучать место о практикующем враче?» Учитель отвечал: «О, великий мудрец Йиле Кье! Вот описание места о практикующем враче, том, кто лечит, в шести темах: причины, сущность, определение, типы [врачей], их действия и результаты.

རྒྱ་ལོ་སྐྱོ་ལྡན་བསམ་པ་དཀའ་བ་དང་། །དམ་ཚོག་ལྡན་ཞིང་རྣམ་པ་བཟོ་བ་དང་། །བྱ་བ་ལ་བརྩོན་མི་ཚོས་མཁས་དང་རྒྱག།

The six qualities of an eminent physician are being intelligent, being compassionate, being committed, having dexterity, being diligent and being proficient in social ethics.

1. Причин шесть: быть умным, иметь чистые намерения, держать обеты, быть умелым, усердным и знать законы общества.

དེ་ལ་དང་པོ་སློང་དང་ལྷན་པ་ནི། སློང་ཆེ་སློང་བརྟན་སློང་གཟེག་གསུམ་ལྷན་པས། ལགས་དབྱེད་མདོ་རྒྱས་མ་ལུས་ཁོང་དུ་
རྒྱད། །ལག་ལེན་ཀུན་ལ་ཐོགས་བརྟུགས་ཉམ་ང་མེད། །རིག་པས་དཔྱད་ཤེས་མདོན་ཤེས་ལྷོ་མོ་འཆར། །དེ་ཉིད་རྒྱ་ཡི་ནང་
ནས་མཚོག་ཅེས་བྲ། །

Firstly, being intelligent means having the three virtues of broad-mindedness, mental stability and discerning mind. The quality of being broad-minded facilitates the comprehension of the concise and detailed treatises of medical science. Mental stability enables the physician to implement all practices without any apprehension. A discerning mind helps in developing clairvoyance using analytical approach. Intelligence is therefore supreme among all qualities for becoming an eminent physician.

1.1 Первое здесь - быть умным. Обладание широким кругозором, стабильным и пронизательным умом даёт владение всеми обширными медицинскими трактатами, уверенность и отсутствие помех в любых практических действиях , логический анализ и точное предвидение. Это среди причин считается наивысшим.

བསམ་པ་དཀར་བ་བྱང་རྒྱུ་སེམས་ལྷན་པ། སྦྱོར་བ་དངོས་གཞི་འཇུག་ལས་དང་པོ་ནི། ལྷུག་བཟུལ་མཐོང་དང་ཕན་
འདོགས་དད་པ་དང་། །བཟང་ངན་བྱམས་ལྡང་ཞེ་ནས་སྟོམས་པ་ཡིས། སྦྱིང་རྗེ་བྱམས་པ་དགའ་བ་བཏང་སྟོམས་
བཞི། སློན་པ་བྱང་རྒྱུ་མཚོག་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་དེ། །དངོས་གཞི་འཇུག་པ་ཚད་མེད་ཉམས་སུ་སྒྲང་། །འཇུག་པ་བཟུགས་
པར་བཟླ་ཞིང་ཁོན་འཛིན་མེད། །དེ་ལྷན་གསོ་སྦྱ་འཚོ་མང་གོགས་སུ་འགྱུར། །

Being compassionate is to have a mind of enlightenment, the Bodhicitta. To develop Bodhicitta, it necessitates three processes of the preliminary, the actual practice and the engagement. The preliminary practice is to realise the true nature of all suffering, to develop a true aspiration to help all sentient beings, to have absolute faith in the Three Jewels¹ and to remain unbiased by avoiding discrimination between good and evil. Based on the four immeasurable thoughts of compassion, love, joy and equanimity,

generate the aspiration for enlightenment and engage in the actual practice. Engagement implies continuous practice while realizing the virtuous qualities of the medical tradition and imparting treatment without favouring the ones who praise you and holding grudge against others. The attainment of these qualities ensures the ability to make easy cures and assists in a large number of recoveries.

1.2.1 Иметь чистые намерения значит обладать Бодхичиттой. 1.2.2 Из вступительной, основной части и применения первое - это видеть страдания, стремиться принести пользу и искренняя равнодушие по отношению к хорошему и плохому, то есть Четыре [безмерных]: сочувствие, любовь, радость и равнодушие, возвращение в уме устремления к наивысшему Пробуждению. Основная часть состоит в практическом осуществлении [Четырёх] безмерных. Занимаясь этим, не гонитесь за похвалой, но и обиду не таите. 1.2.3 У такого врача поправляются легко, он станет другом многих жизней.

དམ་ཚིག་ལྷན་པ་སློབ་འཇགས་རྣམས་པ་སྲུག་པ་བཟུང་བྱ་གཉིས་དང་ཤེས་བྱ་གསུམ་དུ་བཤད། །

Being committed involves the six mental obligations, two obligations to be maintained and three obligations to be understood.

1.3 Как держать обеты объясняют через шесть аспектов отношения, два аспекта хранения при себе и три аспекта того, что нужно знать.

དང་པོ་སློབ་དཔོན་གསུང་དང་གསོ་དབྱུང་དང་། །མཚན་དང་ནད་པ་རྣམས་ལྷན་པ་སྲུག་ལ། །མངས་རྒྱས་དང་སྤོང་གསུང་དང་བཀའ་རྒྱུང་དང་། །སློབ་པ་སྲུག་ལ་མི་དམ་ཚིག་སྲུག་བསྐྱུང་བ། །

Firstly the six mental obligations, which one has to maintain consistently, are to consider the master as the Buddha, the teachings as the non-deceptive words of Buddha, the medical text as the authentic words of the Buddha, fellow students as friends or spiritual sublings, the patients as one's own children and the pus and blood of the patient as the dropping of one's pet dogs and pigs.

1.3.1 Первое, к шести аспектам - Мастеру, его речи, медицинским трактатам, однокашникам, пациентам, гною и крови нужно относиться как к Будде, речи

мудрецов-риши, Учению, друзьям и родне, детям и как собака и свинья. Это называется шесть обязательств отношения.

གཉིས་པ་སྣམ་གྱི་རིག་འཛིན་ཆ་བྱད་རྣམས། །བཀའ་སྲུང་ཕྱག་ཆ་ལྟ་བུར་བཟུང་ཞིང་བསྲུང་། །

Secondly, all eminent holders of medical knowledge should be revered and preserved as protectors of Buddha's words and the medical instruments as their emblems.

1.3.2 Второе - хранить при себе держателей науки врачевания и инструменты как Защитников и их атрибуты.

གསུམ་པ་སྣམ་རྣམས་ལོ་རྒྱུ་བདུད་ཚི་དང་། །མཚོན་རྫས་ཤེས་པར་བྱ་བ་གསུམ་ཡིན་ཏེ། །དགོས་འདོད་འབྱུང་བའི་
ལོ་རྒྱུ་ཤེས་པར་བྱ། །ནད་རྣམས་སེལ་བའི་བདུད་ཚིར་ཤེས་པར་བྱ། །སྲུང་གྱིས་རིག་འཛིན་མཚོན་པའི་རྫས་སུ་ཤེས། །

Thirdly, medicines should be regarded as precious jewels, nectar and substances for spiritual offerings. One should regard them as wish fulfilling jewels which fulfill all needs; should also be looked upon as nectar that cures every disorder and regard them as spiritual offerings to the eminent holders of medical knowledge.

1.3.3 Третье, рассматривать лекарства нужно как драгоценность, нектар или субстанции для подношения - такие три. Нужно знать, что оно - драгоценность, источник всего желаемого; нужно знать, что оно - нектар, устраняющий болезни и что оно - сливки того, что подносят держателям науки врачевания.

དང་པོ་རིན་པོ་ཆེ་དེ་བཙལ་ལ་བཅང་། །

First, one should collect and keep various precious jewels and medicinal substances.

Первое, разыщите и носите эту драгоценность.

གཉིས་པ་ལེགས་པར་སྐྱར་ལ་བྱིན་གྱིས་བཟང་། །རང་ཉིད་བེད་ཀྱི་ལོ་ལོ་ལོ་། །སྐྱོན་གྱི་སྐྱོན་ནི་བདུད་ཅི་ལྷུང་
བཟེད་བསམ། །སྐྱོན་སྐྱོན་དང་སྐྱོན་རྣམས་ཀྱིས་ཤིས་པ་བརྗོད། །

Secondly, compound medicines property and consecrate them, then visualize oneself as being the King of the Rays of Aquamarine Light. Visualize the medicine as a nectar and the container as the Buddha's begging bowl filled with nectar. Visualize that one is being surrounded by different sages who utter these auspicious words.

Второе, наделение благословением хорошо сделанного состава. Представляйте себя в образе Вайдурья Прабха Раджа – Царя Бериллового Сияния, сосуд с лекарством - как его чашу, и как окружающие Высшего целителя мудрецы - риши читают благопожелания.

འཚོ་མཛད་སྐྱོན་པའི་རྒྱལ་པོ་བཅོམ་ལྷན་འདས། །དུག་གསུམ་ནད་སེལ་སངས་རྒྱས་སྐྱོན་གྱི་སྐྱོ། །སྐྱོ་མདོག་མཐེང་ག་
བེད་ཀྱི་ལོ་ལོ་ལོ། །སྐྱོ་པའི་སྐྱོ་ལ་མཚན་དང་དཔེ་བྱད་ལྷན། །རྒྱང་མཁྲིས་བད་ཀན་ནད་གྱིས་གདུངས་པ་ལ། །ནད་གྱི་
གཉེན་པོ་ཕྱག་གཡས་ཨ་རུ་ར། །ཕྱག་གཡོན་བདུད་ཅིའི་ལྷུང་བཟེད་པར་བུ་བསྐྱམས། །བེད་ཀྱི་ལོ་ལོ་ལོ་ལ་ཕྱག་འཚོལ་ལོ། །

O, Medicine Buddha, the Supreme Healer, the King of Physicians, the Victorious Conquerer,

The conquerer of the diseases of the three mental poisons,

The Enlightened Buddha of Medicine,

To the sapphire blue body, emanates all pervading aquamarine light.

Your spiritually-manifested body is adorned with virtuous names and marks,

For the suffering caused by *rlung*, *mkhris pa* and *bad kan* disorders,

Holds the *a ru ra* in the right hand and begging bowl filled with nectar in the left hand;

I pay homage before the divine Aquamarine Light.

«О, исцелитель, Царь лекарей, Благословенный,

Устраняющий болезни трёх ядов Будда медицины

С телом глубокого синего цвета, сияющим берилловым светом!

Твоё проявленное тело наделено признаками и чертами [тела Будды],

В правой руке арура - средство от болезней

И страданий, причиняемых нарушениями лунг, трипа и бекен.
В левой руке - чаша полная нектара.
Простираюсь перед Вайдурья Прабха - Берилловым Сиянием!

རིག་པའི་གནས་མཚོག་བཅོ་བརྒྱད་ལུགས་སུ་རྒྱད། །ཚོ་ལ་དབང་བའི་བརྒྱད་ལེན་དངོས་གྲུབ་བརྟེན། །མངོན་ཤེས་སྣང་
རྗེས་འགོ་མཚོག་འདུ་བ་སྟོམས། །དང་སྲོང་རིག་འཛིན་རྣམས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

Well-versed in the eighteen supreme Knowledges,
Receiver of Elixir and Supreme Attainment to command longevity,
And with divine premonition and compassion,
Bring harmony to the life of all supreme beings.
I pay homage before all sages, holder of this sacred lineage.

Перед теми, кто полностью овладел 18 высшими Знаниями,
Кто обрёл сиддхи контроля над [продолжительностью] жизни благодаря чудлен,
Перед ясновидящими, сочувственными, выравнивающими жизненные начала у
высших из существ, -
Мудрецами - риши и держателями Знания я простираюсь!

ལྷ་རྣམས་ཀྱི་ནི་བདུད་ཅི་ལྟ་བུ་དང་། །ལྷ་རྣམས་ཀྱི་ནི་གཙུག་ལོན་ལྟ་བུ་དང་། །དང་སྲོང་རྣམས་ཀྱི་བརྒྱད་ལེན་ལྟ་བུར་
ནི། །ཁྱེད་ལ་སྤྲོན་འདི་ཉི་བར་གནས་གྱུར་ཅིག །རླུང་མཁྲིས་བད་ཀན་བཞི་བརྒྱ་ཅུ་བཞིའི་ནད། །ཚོ་ལ་བར་དུ་གཙོད་པ་
ནི་བ་དང་། །གཞོད་པའི་བཤེགས་རིགས་སྟོང་ཕྲག་བརྒྱད་ཅུ་དང་། །ཡི་འབྲོག་སུམ་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་ལ་སོགས་པ། །བསམས་
པའི་བར་དུ་གཙོད་པ་ནི་བར་མཛོད། །

Like divine nectar to all Gods,
Like Crown-Jewels to all *klu*²,
And like an Elixir to all sages,
May this medicine be always with you.
Four hundred and four disorders caused by *rlung*, *mkhris pa* and *bad kan*
May those that endanger life be pacified.
One thousand and eighty harmful obstacles,

undertaken with thoughtful commitment and blessing will bring accomplishment of auspiciousness and the accumulation of merits.

Произнесите мантру семь раз, представьте, [что лекарство стало] нектаром, и поднесите его Держателям знания. [Положите немного лекарства на язык -] это обретение сиддхи, которое устраняет ваши собственные болезни и негативные влияния дон (*gdon*). Представляйте, что принятие его пациентом спасёт его от смерти. Так сохраняют обязательства и получают благословление, от чего возникают благополучие и благая заслуга.

རྣམ་པ་བཟོ་བ་ལྷན་པའི་དང་གསུམ། །ལག་པ་བཟོ་བས་སྐྱེད་དབྱེད་བཟོ་ལ་མཁམས། །ངག་ཚིག་སྐྱེད་བས་ནད་བ་སྐྱོ་
སྐྱེད་རྣམས། །རིག་པ་བཟླ་བས་ཡིད་ལ་མ་ཚོངས་གསལ། །དེ་ཤེས་བཟོ་རྣམས་ཀུན་གྱི་དཔོན་དུ་འགྱུར། །

Dexterity involves the role of the physician's body, speech and mind. A skillfull hand facilitates expertise in preparing effective medicines, in making excellent medical instruments and in performing effective applications. Pleasant words enable the patient to be joyful. Intelligence brings understanding without obscuration. Mastering these skills will eventually gain expertise among all arts.

1.4 Умелость бывает трёх [видов]: тела, речи и ума. Умелый на руки врач - эксперт в изготовлении лекарств и проведении процедур, приятными словами он способен ободрить пациента, блестящий интеллект даёт ясное, незамутнённое понимание. Умеющий это станет ведущим во всех искусствах.

བྱ་བ་ལ་བཟོན་བདག་དང་གཞན་གཉིས་ཏེ། །བདག་ཉིད་བྱ་བ་བཟོན་པ་རྒྱ་ལ་བསྐྱབ། །རྐྱེན་བརྟེན་གྲོགས་ལ་བཟོན་བྱ་
གོམས་མཐར་དབྱུང་། །

Diligence involves two aspects: fulfilling one's own need and the needs of others. Becoming a competent physician involves cultivating the cause, seeking favourable conditions, generating devotion towards one's companions and employing incessant efforts to become familiar with these practices.

1.5 Усердие бывает двояким: для себя и для других. 1.5.1 Усердие в своих делах [включает] обучение причинам, придерживаться условий, старание среди однокашников и совершенствование навыков.

ཐུ་ལྷོ་ལྷོ་གྲོ་མཐའ་ཅུ་ཕྱིན་པར་བསྐབ། །ཚོད་དང་མི་ཚོད་དེ་ལ་བརྟེན་པར་སྣང་། །

Learning thoroughly the fundamentals of reading and writing is the cause and the determination of whether one can become learned or not depends entirely on this primary education.

Причины - это овладение в совершенстве чтением и письмом, от этого зависит быть образованию или нет.

དེ་རྒྱུན་སློབ་དཔོན་བསྟེན་ཏེ་མཚན་ཉིད་དང་། །བསྟེན་པའི་ཐབས་དང་བསྟེན་པའི་དགོས་པ་གསུམ། །

Seeking favourable conditions means is to find a master. This has three features: the qualities of the master, how to seek the master and the objective of seeking the master.

Условия - это полагаться на Учителя. Три [подпункта]: его качества, методы и необходимость полагаться на него.

མཚན་ཉིད་རྒྱ་ཆེ་མཁས་དང་མན་ངག་ལྡན། །ངང་རིང་གསོག་རྒྱུང་བསྐྱེ་ལ་བཀུར་འོས་བསྟེན། །

The qualities of the master are having profound knowledge of different medical studies and their application, being enriched with various medical instructions, having forbearance, being non-materialistic, compassionate and worthy of veneration.

Качества. Стоит полагаться на того, чья учёность обширна, кто владеет устными наставлениями, чьё терпение велико, притворство мало, кто добр и уважаем.

བསྐྱེན་ཐབས་དོགས་པ་མེད་པར་སློབ་གཏང་ལ། །དོ་སྐྱོན་མེད་པར་བྱ་བ་བསྐྱབ་པར་བྱ། །སྦྱོང་བ་ཐམས་ཅད་དེ་ཡི་ཡུལ་
དང་བསྐྱེན། །དྲིན་དུ་ཚོར་བས་སྐྱེན་དུ་བསྐྱེད་བར་བྱ། །

The right approach for seeking the master is to single-pointedly entrust oneself to the master without any reservations in his teaching. Every assignment should be performed without deceit. Conduct should be in total compliance with the master's aspirations. One should always remember and remain indebted of the master's gratitude.

Методы, как полагаться: без колебаний доверять, без обмана исполнять поручения, нужно всем поведением соответствовать его чаяниям, быть благодарным и сохранять это чувство.

དགོས་པ་སྐྱུར་བར་ལོ་བས་དང་མཁས་པར་འགྱུར། །

The objective of seeking the master is to enable oneself to quickly absorb the knowledge and ultimately to become learned.

Необходимость [полагания на Учителя] в том, чтобы быстро учиться и стать знающим.

གྲོགས་ལ་བརྩོན་བྱ་བྱ་དང་དྲི་བ་དང་། །བརྩུང་དང་བསམ་པ་ལེ་ལོ་བྱ་བ་མིན། །ཅི་ཡི་ཕྱིར་ན་དེ་ཉིད་བར་གཅོད་དག། །

Generating devotion towards one's companion means to obtain important instruction and knowledge by means of intense discussion and debate with one's fellow companions. One should always bear the important teaching in one's mind and contemplate on its implication by avoiding laziness as it is an enemy that hinders progress in learning.

Старание среди однокашников в том, чтобы спрашивать и отвечать, запоминать и обдумывать, не допуская лености, потому что она - враг, создающий препятствия.

གོ་མས་པ་མཐར་དབྱུང་མཐོང་ཐོས་སྒྲུང་བ་སྟེ། །ཐམས་ཅད་ཞེན་འདྲིས་ཐེ་ཚོམ་སྤོང་བར་བྱེད། །

Employing incessant effort to become familiar with these practices requires consistent practice and being mindful, of what one has acquired either from seeing or hearing, until so integrated with the practice that leaves no room for hesitation.

Совершенствование навыков в том, чтобы применять на практике то, что увидел и услышал, всё усвоить и накапливать опыт, отбросив сомнения.

གཞན་གྱི་བྱ་བ་ལ་བརྩོན་ནད་པ་དེ། །དེ་དོན་གྱི་བཤོལ་བར་དུ་མ་ཚོད་པར། །གྲང་ཚོག་མར་ཕོར་བོ་ན་གསོད་བཟླིགས་
བཞིན། །སྤྲོད་དབྱེད་དུས་ལས་མ་འགྲངས་བརྩོན་པས་སྤྲིམས། །

Diligence in the needs of others, primary concerns service to the patient. Any assignment related to treatment should never be delayed or disrupted. Like a person who will be faced with an execution if he fails to cross the high narrow wall carrying a cup full of melted butter on his head without spilling even a drop of oil; one must always assiduously endeavor to give timely treatments to patients with single-pointed concentration.

1.5.2 Старание в делах других, то есть пациентов. [Действия] в их интересах нельзя откладывать или прерывать подобно тому как под стахом смерти несёшь по стене чашу с маслом. Усердно и своевременно концентрируйтесь на лечении.

མི་ཡི་ཚོས་ལུགས་མཁས་པར་བྱ་བ་ནི། །མི་ཚོས་པ་དང་དམ་པ་ལུན་མོང་གསུམ། །དང་པོ་མཁས་པར་བསྐྱབ་ལ་གཉེན་
གྲིས་བཅའ། །ཁྱོད་གིས་འདུལ་གསུམ་ལྡན་ན་འདོད་པ་འགྲུབ། །དམ་པའི་ཚོས་ལུགས་སྣ་དུལ་འགྲོགས་པ་བདེ། །ཚོག་
ཤེས་གྱུར་ན་རང་གཞན་པན་ཐོགས་འགྱུར། །ལུན་མོང་ཕོངས་པ་རྣམས་ལ་སྤྲིང་རྗེས་བཟུང་། །མཐོན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་རང་
གིས་མདོ་དོན་སྦྱབ། །ཚོགས་པ་དུག་ལྡན་འབྲས་བུ་ཐེ་ཚོམ་མེད། །

Being proficient in social ethics entails three conducts: wordly, religious and the combination of both. First, one must study hard to become learned, treat everyone with a loving nature and then one should use stronger measures if leniency does not help. Equipped with these three qualities will fulfill the aspiration of wordly conduct. Complying with spiritual conduct gives one a calm disposition, allowing one to be pleasant with others, provides contentment and eventually benefits oneself and others.

Conduct that is a combination of both pertains to taking care of the sick and the destitute with extreme compassion. By doing so, your superior will admire you and will fulfill your needs. Possessing all six prerequisites for becoming an eminent physician will undoubtedly lead one to reap the reward.

1.6 Законы общества, в которых необходимо разбираться, тройки: мирские законы, духовные и общие. 1.6.1 Первые, желаемое осуществится, если, досконально изучив [медицину], уметь заботиться как о близком или строго обуздывать. 1.6.2 Если стать дисциплинированным благодаря различным духовным традициям, дружелюбным, знать меру, это принесёт пользу себе и другим. 1.6.3 Общие: придерживаться сочувствия к несчастным, [благодаря чему] и вышестоящие будут действовать в ваших интересах. Тот, кто обладает этими шестью предпосылками, без сомнения, пожнёт их плоды.

ཉེས་པ་གནོད་བྱ་གཉེན་པོའི་མཚན་ཉིད་རྣམས། །ཅི་རིགས་ཁོང་དུ་རྒྱད་པ་ངོ་བོར་འདོད། །

The nature of a learned physician is to fully understand all distinct characteristics of every aspect of the principal energies and the basis of affliction, and all characteristics of the remedial measures.

2. Сущность врача определяют как глубокое знание всех, каких бы то ни было, характеристик жизненных начал, того, что подвержено вреду, и средств.

ངེས་ཚིག་ནད་གསོ་ལུས་ལ་པན་ཕྱིར་སྐྱབ། །ནད་སླེང་དབྱུང་དཔའ་འགོ་ལ་པ་ལྟར་སྐྱབ། །རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་རྗེ་ཅུ་འཁུར་བར་བྱེད། །

The definition of *sman pa* (Menpa) implies those who cure disorders and help the well being of body; those who are sensibly courageous in employing various external therapies; those who are like a compassionate father who saves all beings and those who are highly honored by kinds to be their king.

3. Определение. Поскольку он лечит заболевания и приносит пользу телу, то называется лекарем (*sman pa*); героем (*sman dra*), который обрушивает

процедуры на болезни; он тот, кто заботится о существах как отец (*sman pha*); тот, кого даже цари почитают как своего господина (*lha rje*).

དབྱེ་བ་སྣམ་པ་ལྔ་ན་མེད་པ་དང་། །ལྷན་པར་ཅན་དང་ཕལ་བ་གསུམ་ཡིན་ཏེ། །

There are three classifications of physicians: unsurpassed, extraordinary and ordinary.

4. Есть три типа врачей: непревзойдённый, особенный и обычный.

དུག་གསུམ་རྒྱ་འབྲས་ནད་སེལ་གོང་ན་མེད། །གཞན་རིག་མངོན་ཤེས་བྱམས་ལྡན་དང་པོར་སྲོང་། །གནད་རིགས་རྗེས་སྤངས་ལས་གོམས་འགོ་བའི་གཉེན། །འདོད་པས་འཕྲལ་དུ་ཆ་བབྱང་སློག་གི་གཤེད། །

The unsurpassed physician is the highest of all who has conquered the causes of the three mental poisons together with their corresponding resultant disorders. The extraordinary physician is the one who has a clairvoyant mind and being compassionate they righteously rectify the defects of their body, speech and mind and harmonise all the imbalances of others. The ordinary physician includes *gnang rigs* (Nangrig Menpa⁶), *rjes sbyangs* (Jejang Menpa⁷) and *las goms* (Laegom Menpa⁸) and are the real friends of all suffering beings. Those driven by greed and temporary gains and who merely hold the medical instruments and scripture are quacks and are the agents of death.

4.1 Тот, кто устраняет причины - три яда, - и следствия - сами болезни - [лекарь], выше которого нет. 4.2 [Особенный лекарь] - провидец умов других, с добротой приводящий к подлинному [состоянию]. 4.3.1 Нангриг (*gnang rigs*) - потомственный врач, джеджанг (*rjes sbyangs*) - образованный врач и легом (*las goms*) - ассистент врача - друзья существ. Те же, кто ради наживы наспех нахватался обрывочных сведений, - враги жизни.

འོན་ཀྱང་མཚོག་དང་ཐ་མར་གྲགས་པ་ལྟེ། །གདུང་བལྟུན་སྣོ་དང་ལྡན་ཞིང་དམ་ལ་གནས། །གཞུང་གི་དོན་མཁས་མན་ངག་གནད་དུ་རྟེན། །གོམས་ཐོག་གཙོ་བོར་ཚས་གཉེར་འདོད་པ་སྤངས། །དུལ་ཞིང་བཟོ་མཁས་འགོ་ལ་བྱམས་སེམས་ཆེ། །གཡེལ་མེད་གཞན་གྱི་དོན་ལ་རང་དོན་སེམས། །གསོ་དབྱུང་ཀུན་ལ་རྗོངས་མེད་སྣམ་པ་མཚོག། །འགོ་བ་ནད་པ་

རྣམས་ཀྱི་མགོན་གཅིག་ལུ། རིག་འཛིན་དང་སྲོང་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུད་འཛིན་སྲས། །འཚོ་མཛད་སྐབས་པའི་རྒྱལ་པོའི་སྤྱལ་བར་
བཤད། །

However, only two types of physicians have been generally categorized: the supreme and the inferior. The supreme physician is the one who holds a genuine medicinal lineage; is intelligent, loyal and committed; is well-versed in medical theories; is skilled in employing instructional therapeutic approaches; is well-acquainted with all practical applications; is fully devoted to spiritual practice and has therefore forsaken sensual desire; is serene; is skilled in producing medicines and making medical instruments; is compassionate to all sentient beings; has unwavering devotion to others' needs and considers others' need as one's own and is not ignorant in aspects of medical theory and their practical approaches. They are the sole protectors of suffering beings and are like the child who holds the lineage of the eminent medical knowledge holders and sages. They are believed to be the veritable emanation of the Medicine Buddha, the King of Physicians.

4.3.2 Тем не менее [доктора] славятся как хорошие и плохие. 4.3.3 Тот, кто из благородной семьи, умен, держит свои обеты, владеет смыслом трактатов, особенными наставлениями и навыками, кто в основном устремлён к духовности и не потакает страстям, кто дисциплинирован, искусен, чьё милосердие к существам велико, кто сосредоточен, относится к нуждам других как к своим, и для кого нет ничего непонятного во всей медицине, тот - высший лекарь, единственная защита больных существ, сын линии преемственности мудрецов - Держателей Знания, и может считаться воплощением Исцелителя, Царя врачей.

དེ་ལྟར་མི་ལྷན་ཐ་མའི་སྐྱོན། རིགས་རྒྱུད་མེད་པའི་སྐབས་པ་དེ། །ཐ་ཡིས་རྒྱལ་པོ་བཟུང་བ་ལྟར། །ཀུན་གྱིས་སྤྱི་བོར་བཀུར་
མི་འགྱུར། །

The weaknesses of an inferior physician are the follows: A physician without an authentic lineage resembles a fox on a king's throne, who will not be honoured by all.

Вот недостатки плохого [лекаря], не обладающего такими [качествами]: врач без родословной похож лису, захватившую царский трон, никто его не будет уважать.

གཞུང་དོན་མི་ཤེས་སྣན་པ་དེ། །དུས་ལོང་དག་ལ་རྣམ་བསྟན་བཞིན། །ནད་རིགས་བཅོས་ཐབས་ཤན་མི་ཕྱེད། །

A physician being ignorant of the meaning of medical treatises is like showing an object to a person who was born blind. They will neither be able to identify the particular disorder nor will they be able to differentiate between the various therapeutic approaches.

Врач, не зающий смысла трактатов, похож на слепого от рождения, которому показывают нечто, он не разберётся в видах болезней и методах лечения.

མཐོང་གོམས་མེད་པའི་སྣན་པ་དེ། །རྒྱས་མེད་ལམ་དུ་འབྱུགས་པ་བཞིན། །ནད་རྟགས་དབྱེད་ལ་ཐེ་ཚོམ་འགྱུར། །

A physician who is not acquainted with the experience of seeing patient is like someone travelling on an unfamiliar road. They will face doubts concerning the signs and symptoms of a disorder and its treatment.

Врач, который не видел и не перенял [навыки], похож на ступившего на незнакомую дорогу, у него будут сомнения в симптомах болезней и их лечении.

བརྟག་ཐབས་མི་ཤེས་སྣན་པ་དེ། །གཞིན་མེད་བྱེས་སུ་འབྱུགས་པ་འདྲ། །ནད་ངོ་ཤེས་པ་གཅིག་མི་འབྱུང་། །

A physician who does not know about the correct methods of diagnosis is like someone wandering in a foreign land without any acquaintances. There will be not a single disorder that he knows.

Врач, который не владеет методами диагностики, как бродяга без друзей в чужом месте, нет ни одной болезни, которую он бы распознал.

རྩ་རྒྱ་མི་ཤེས་སྣན་པ་དེ། །བྱ་བས་བྱ་གཏོང་མི་ཤེས་འདྲ། །ཚ་གང་ནད་ཀྱི་རྣམ་མི་ལྟོང་། །

A physician who does not know about pulse diagnosis and urine analysis is like a messenger at war who does not know how to convey the correct message. They will not be able to give the correct identification of hot and cold disorders.

Врач, который не знает пульса и мочи, как разведчик, который не знает, как передать донесение, он не разберёт языка болезней жара и холода.

ཁ་དམར་མི་ཤེས་སྒྲན་པ་དེ། །གཙོ་བོས་སྒྲ་བ་མི་ཤེས་འདྲ། །རང་སྐྱེངས་གྲགས་པ་ངན་པ་འཕྲོག།

A physician who does not know how to make prognosis is like a leader who is unable to speak wisely. It causes personal downfall due to embarrassment and a bad reputation.

Врач, который не умеет давать прогноз, как начальник, не умеющий говорить, он обретёт дурную репутацию и опозорится.

བཙོས་ཚུལ་མི་ཤེས་སྒྲན་པ་དེ། །སྒྲན་ཁུང་འབེམ་ལ་བརྟེན་པ་འདྲ། །གཉེན་པོ་ནང་ཕྱོག་འབབ་མི་འགྱུར།།

A physician who does not know the therapeutic principle properly is like someone who shoots at a target in the dark. The remedy will not correspond to the intended illness.

Врач, не знающий принципов лечения, как стреляющий в цель в темноте, его средства не попадут в болезнь.

ཟས་སྦྱོང་མི་ཤེས་སྒྲན་པ་དེ། །རང་སྲིད་དག་ལ་ལོག་པ་འདྲ། །ནད་ཀྱི་སྟོབས་སྐྱེད་ལུས་བྱུངས་འཛོམས།།

A physician who does not have knowledge about diet and lifestyle is like making one's own subjects the enemy. It will increase the intensity of the disorder and will destroy the bodily constituents as well.

Врач, не знающий питания и образа жизни, как государство, перешедшее на сторону врага, он увеличит силу болезни и разрушит ткани тела.

ཞི་སྐྱོར་མི་ཤེས་སྒྲན་པ་དེ། །སོ་ནམ་མི་ཤེས་ཞིང་པ་འདྲ། །དམན་སྟག་ལོག་པས་ནད་སྐྱེད་འགྱུར། །

A physician who does not know how to compound a pacifying medicine is like a farmer who does not know how to manage his field. It will give rise to additional disorders due to excess, deficient and adverse compounding of medicines.

Врач, который не знает умиротворяющих лекарств, как крестьянин, который не умеет обрабатывать землю, недостаточным, избыточным и неправильным [лечением] он усугубит болезнь.

སྐྱོང་བྱེད་མི་ཤེས་སྒྲན་པ་དེ། །བྱེ་མའི་རི་ལ་ཚུ་འབེབས་འདྲ། །ནད་དང་ལུས་རྩངས་མ་རུངས་བྱེད། །

A physician who does not know how correctly employ evacuative therapy is like someone spilling water on a mound of sand. It will aggravate the disorder and ruin the bodily constituents, simultaneously.

Врач, который не умеет проводить очищение, как тот, кто льёт воду на гору из песка, он пагубно влияет и на болезнь, и на ткани тела.

ཆ་བྱད་སྒྲན་མེད་སྒྲན་པ་དེ། །གོ་མཚོན་མེད་པའི་དཔའ་བོ་འདྲ། །ནད་ཀྱི་དག་དཔུང་ཚམས་མི་འགྱུར། །

A physician without medical instruments and medicines is like a warrior without armour and weapons. He will not be able to conquer the illness which is like a mighty enemy.

Врач, у которого нет инструментов и лекарств, как богатырь без доспехов и оружия, он не сможет победить орды болезней.

གཏར་བསྐྱེག་མི་ཤེས་སྒྲན་པ་དེ། །ནང་ཡན་མེད་པའི་རྒྱན་མོ་འདྲ། །ནད་དང་དཔུང་དུ་འཇོལ་བར་འགྱུར། །

A physician who does not know how to perform venesection and moxibustion is like a burglar who steals without knowledge of the valuables in the house. There will be mistakes in performing the external therapy that appropriately corresponds to the nature of the disorder.

Врач, который не знает кровопускания и прижигания, как вор, не знающий [где лежат] ценности, он ошибётся в подборе процедуры при болезни.

དེ་ཕྱིར་སློན་པ་ངན་པ་ནི། ལྷི་ཡང་ལོག་པར་རྟོགས་པ་ཡིས། ལགས་བ་ལོག་པ་དག་ཏུ་འགྱུར། བདུད་ཉིད་སློན་པའི་ཆ་
བྱད་ཅན། ལགས་ཅིའི་ཞགས་པ་ཐོགས་པས་ན། ལྷོག་གི་གཟུ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འབྲེལ་བ་མི་བྱ་འཁོར་རྣམས་འཕུང་། །

Such incompetent physicians misapprehend every aspect of medical knowledge and will ultimately give incorrect treatments. Such physicians are devils of death in the guise of physicians. They hold the whip of the Lord of death and are a real threat to life. Hence they should not be engaged or they will ruin the lives of many others around you.

Таков плохой врач, который всё понимает неправильно, лечение его будет ошибочным, он - демон с инструментами врача, который бросает аркан Ямы - Владыки смерти и пригвозждает жизнь к столбу для жертвоприношения. Не связывайтесь с таким, он погубит всех вокруг.

སློན་པའི་ལས་ལ་བྱམ་མོང་བྱད་པར་གཉིས། འང་པོ་ལྷས་ངག་ཡིད་གྱི་བྱ་བའི་ལས། །

The functions of physician are of two types: common and specific. The first of this pertains to the actions of the body, speech and mind.

5 Действия лекаря бывают двух типов: обычные и особенные. 5.1 Первые - это действия телом, речью и умом.

ལྷས་གྱིས་སློན་དང་ཆ་བྱད་ཚོགས་པར་བསག། རྣད་པའི་བྱ་བ་གང་ཡིན་དོན་དུ་གཉིས། །

The actions of the body involve making available essential medicines and medical instruments and, at the same time, endeavouring to accomplish every action related to the well being of the patient.

5.1.1 Телом он собирает лекарства и инструменты и неутомимо осуществляет все действия, которые необходимы пациенту.

ངག་གི་ལས་ནི་ཁ་དམར་གདགས་པ་སྟེ། རྟོགས་ན་ཁྲིམ་དུ་དུང་འབྱུང་ལྟ་བུར་གདགས། །འཚོ་བར་ཁས་སྐྱབས་འཆི་བར་
དུས་བཏབ་གཅེས། །ཉམས་མ་ལོངས་ན་སྐྱལ་ལྗེ་ལྟ་བུར་གདགས། །གཉིས་ལ་ཞོན་ནས་གང་བཟང་སྟེང་དུ་བྲོས། །

The actions of speech involve giving prognosis. When one fully understands the condition, one must declare it openly like blowing a conch in the marketplace. Give assurance about the recovery of the patient or predict the time of death. When one is unable to fully apprehend the situation, then declare the condition like a snake's tongue by relying on two possibilities and take leave while focusing on the one that is the more favourable.

5.1.2 Действия речи - это делать прогнозы. Когда всё понятно, прогноз - как трубный звук раковины на рынке: утверждают, что [больной] выздоровеет или важно сообщить время смерти. Если нет полного понимания, прогноз - как язык змеи. Оседлав оба, сбегайте к тому, который лучше [для данной ситуации].

ཡང་ན་མཐུན་པར་སྐྱབས་བཀའ་ལ་གདབ་ཅིང་། །སྟོ་ཡི་ཚོད་པ་ཡུལ་དང་བསྐྱུན་པ་དང་། །སྲིད་པའི་སྒོ་མི་བགག་པར་
རྫོང་ལ་བྲོས། །

Other actions of speech include stating clearly the common opinion, complying with a patient's opinion despite knowing the truth and not excluding any possibility, one must take a safe exit.

А также, когда [мнения] сходятся, следует ясно подтверждать проявления; держать в уме своё, но соглашаться с пациентом; не закрывая дверь вероятности, отступить в крепость.

དང་པོ་ནད་པས་དོགས་དང་སྐྱུན་པས་རྟོགས། །གཅིག་པར་མཐུན་ན་དེ་ཉིད་གསལ་པོར་བརྗོད། །

First, if the patient's presumption and the physicians's understanding correspond, pronounce it clearly.

Первое, когда опасения пациента и понимание врача сходятся в одно, это чётко озвучивают.

གཉིས་པ་ནད་པས་དུག་ཏུ་དོགས་པ་ལ། །གཞན་བཟུང་ཐོག་ཏུ་མ་བྱུང་ཟེར་སྲིད་ཕྱིར། །ཁོ་བསྟུན་དེར་བཏགས་ནད་གང་
ཡིན་པ་བཅོས། །

Secondly, in the situation where the patient suspects poison and the physician diagnosis it different; if the physician states that it is not poisoning, the patient would say the physician is incompetent. Therefore, while agreeing with patients's opinion, one must treat a disorder as it is required.

Второе, когда пациент подозревает отравление, а у врача другое мнение, [если настаивать на своём, то пациент] может счесть врача некомпетентным, поэтому соглашаются с мнением [пациента] в названии заболевания, но лечат то, что есть на самом деле.

གསུམ་པ་འཚོ་འཆི་ཉེན་ཆེ་ཉེན་ཚུང་རྣམས། །ལྷུང་རྟ་ལས་དབང་བསོད་ནམས་རྐྱེན་དབང་གིས། །ཇི་འདྲ་འཆི་ལ་ཇི་
འདྲ་འཚོ་བའི་ཕྱིར། །ཁ་དམར་ཏུ་ཅང་གསལ་བ་སྣོ་མི་བདུབ། །ཉེན་ཆེར་ཡོད་ཀྱང་གསོ་བུ་ཡོད་པར་སྣོ། །ཉེན་ཚུང་ཚོར་
ཡང་བྱ་ར་དགོས་པར་སྣོ། །ལར་ཡང་མི་ཚོས་འཇིག་རྟེན་དག་དང་བསྟུན། །

Thirdly, factors like the survival or death of a patient, the high or low risk to the patient's life appear to be uncertain. These factors being dependent largely on luck, karma, merit or both the patient and physician, and on the condition of the patient's diet and lifestyle, it is difficult to make a clear prediction about one's survival or death. In such situations, one must say that a cure is possible even though the risk is high and in the case of a lesser risk, say that the patient should be treated with great care. It is important to note that all predictions should be made in accordance with social principles and ethics.

Третье, велика или мала вероятность выздоровления или смерти обусловлено удачей-лунгта (*klung rta*), кармой, силой- ванг (*dbang*) и заслугой, которые определяют умрёт ли пациент или выздоровеет. Поэтому не стоит делать однозначных прогнозов. Даже если опасность велика, говорите, что излечение возможно, если чувствуете, что опасность мала, говорите, что необходима

бдительность. В целом [прогнозы] должны соответствовать мирским законам общества.

ཡིད་ལས་མ་འཇུག་བརྩོན་པས་བསམ་ཞིང་གཞིག།

The mental function involves learning and practicing the medical obligations unerringly with intense enthusiasm and forethought.

5.1.3 Действия ума - безошибочно и старательно думать и анализировать.

ཁྱད་པར་ལས་ནི་ལྷ་སྒོམ་སྦྱོང་བ་གསུམ།།

The specific function of a physician includes the view, meditation and conduct.

5.2 Особенных действий три: воззрение, медитация и поведение.

ལྷ་བ་ཚོས་རྣམས་ཀྱི་ལ་དབྱུ་མར་རྟོགས།། །དམན་མཐའ་ལྷག་མཐའ་ལོག་པའི་མཐའ་སྤངས་པའི།། །ཡང་དག་དབྱུ་མར་བལྟ་བ་ལྷ་བའི་མཚོག།།

The view of a physician is to take all medical principles and their related approaches on the middle way, thus avoiding the philosophical extremes of deficient, excess and adverse thoughts and actions. The view which perceives the middle way is the best of all.

5.2.1 Воззрение. На все явления смотрите с точки зрения Срединного Пути. Избегающий крайностей недостатка, избытка и аномалии полностью срединный подход - вот наивысшее воззрение.

སྒོམ་པ་ཚད་མེད་བཞི་ཡི་ངང་དུ་གནས།། །ལོག་པའི་གོལ་ས་བཞི་རུ་མ་ཤོར་གཅེས།།

Meditation implies cultivating the four immeasurables of love, compassion, joy and equanimity. It is imperative not to indulge in the four contrary reflections⁹.

5.2.2 Медитация. Пребывая в состоянии Четырёх Безмерных, важно не допускать «Четырёх ошибок».

སྨྱོན་པ་སྤང་བ་གཉིས་ལས་མི་དགོས་པ་། རྒྱུ་འཆལ་ཐོ་ཙེ་སྤྲིག་པ་དན་སྨྱོན་དོར། རྩིན་དང་ཚུལ་བྲིམས་བཟོན་པ་
བཙོན་འགྲུས་སྤྱད། །

The conduct of a physician includes actions that are to be abandoned and those actions to be observed. Abandon the ten non-virtuous actions, insanity, nattering, unabashed, sinful action and evil conduct. The perfections of generosity, ethical discipline, patience and enthusiasm should be practiced systematically.

5.2.3 Поведение - это то, чего необходимо избегать и то, что нужно предпринимать. Следует избегать неблагого: отбросьте безумное, распутное, бессмысленное, глупое и [вообще] плохое поведение, в своём поведении будьте щедрыми, дисциплинированными, терпеливыми и усердными.

སྤྲོད་པའི་འབྲས་བུ་གནས་སྐབས་མཐར་ཐུག་གཉིས། །

There are two rewards to be physician: the transient and the ultimate.

6. Плоды, пожинаяемые лекарем бывают временными и окончательными.

གནས་སྐབས་འབྲས་བུ་ཚོ་འདིར་སྦྱིད་པ་དང་། །དབང་དང་ལོངས་སྨྱོན་དགའ་བདེ་ལྡན་པར་འགྱུར། །དེ་དག་སྦྱབ་པར་
བྱེད་པ་སྤྲོད་ཡིན་པས། །དེ་ཡང་རང་གི་ཡོན་ཏན་མི་ལ་འཕྱུར། །འཚོ་བའི་མི་ལའང་སྤྲོད་བཞིན་བག་པའ་ལ། །བརྟག་
ཅིང་ཚོད་སྤང་སྨྱོན་པ་བསྐྱུན་ལ་བཙོན། །དེ་ཡིས་བསོད་ནམས་གྲགས་པ་ཐོབ་པར་འགྱུར། །འདོད་པའི་ཟས་དང་ལོངས་
སྨྱོན་གྲགས་ལས་འབྱུང་། །འདི་དུས་བག་དང་ལྡན་པས་བཙོན་པར་བྱ། །བྲིན་པའི་དུས་སུ་ཟས་ལོངས་གཤེར་ཞིང་
སྤངས། །འགྲངས་ན་དྲིན་བྱས་བརྗེད་ནས་ལན་མི་བྱིར། །

The transient rewards are happiness, power, wealth and prosperity in this life-time. Since medical knowledge is the main source of all these benefits, one should impart this knowledge to others. Treat everyone with ease and affection, like one's own relatives, even if it is someone who has harmed you. Investigate thoroughly, be confident and give treatment according to the patient's disposition. This enables one to gain merit and acclamation, and desired foods and means of livelihood will come automatically. Be modest and accept only reasonable offerings. While rendering service one should accept anything in kind for the service, but with the passage of time, the patient might forget the kindness that was rendered, and therefore, gift should not be expected.

6.1.1 Временные плоды: обретение счастья, влияния, богатства, радости и благополучия в этой жизни. 6.1.2 А медицина - то, что приводит к их осуществлению. Поэтому продвигайте свои знания среди людей, даже враждебных людей спокойно диагностируйте как своих родственников, находите к ним подход и соответственно лечите. Так обретают заслугу и известность, а желаемая пища и обладания возникают непринуждённо. В то же время следует быть умеренным в получении [даров]. Принимают подарки и пищу во время оказания услуги, а если отложить, то [пациент] забудет ответить на доброту.

མཐར་ཐུག་འབྲས་བུ་གཡོ་སྐྱེ་འདོད་པ་རྣམས། །སྤངས་ནས་ནད་པ་གསོ་བ་ལ་འཇུག་པ། །ལྷ་མེད་སངས་རྒྱས་ས་ལ་
བཞོན་འགྲུར་ཞེས། །འཚོ་མཛད་སྤྲོན་པའི་རྒྱལ་པོས་བཤད་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་ནས་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་དེ་སྤྲོན་པའི་
རྒྱལ་པོའི་དབུའི་གཙུག་ཏུ་བེམ་པར་གྱུར་ཏོ། །

The ultimate reward for those physicians who abandon deceitfulness and selfishness while engaging themselves wholeheartedly in the service of suffering patients, ultimately leads to the unsurpassed state of perfect spiritual awakening of Buddhahood, as said by the Medicine Buddha, the King of Physicians.” Having said this, Rigpai Yeshe (*rig pa'i ye shes*) dissolved back into the crown of the Medicine Buddha.

6.2 Окончательные плоды. Те, кто, отбросив притворство и алчность, занимались лечением больных перейдут в непревзойдённое состояние Будды, так сказал Исцелитель, Царь лекарей». С этими словами мудрец (*drang srong*) Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes*) растворился в макушке Царя врачей.

བདུད་ཚི་སྒྲིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་གསོ་བ་པོ་སྐྱེན་པའི་ལེའུ་སྟེ་སྐུམ་ཅུ་ཚ་གཅིག་
པའོ།།

This is the thirty-first chapter, on the physician, the healer, from the Secret Quintessential Instructions on the Eight Branches of the Ambrosia Essence Tantra.

Это тридцать первая глава «Врач - тот, кто лечит» из «Экстракта амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».

བདུད་ཚི་སྒྲིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་བཤད་པའི་རྒྱུད་ཅེས་བྱ་བ་རྫོགས་སོ།།

This concludes the Explanatory Tantra from the Secret Quintessential Instructions on the Eight Branches of the Ambrosia Essence Tantra.

Завершена Тантра Объяснений из «Экстракта амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».

Translation from Tibetan to English: Men-Tsee-khang ©

перевод с тибетского на русский: Анастасия Теплякова

¹ The Three Jewels are the Buddha, Dharma and Sangha

² *Klu* is the spirit that dwells in the water and land.

³ The three hundred sixty spirits of disturbing emotions are the harmful spirits that are connected with 360 channels of the body.

⁴ May it be auspicious, I prostrate to Medicine Buddha symbolized by Aquamarine Light, the King of Rays, who is fully accomplished and enlightened, the Foe Destroyer, who has gone like the previous Buddhas. The Noble Physicians, Physicians, the Great Physicians, the King of Physicians, the Fully Accomplished one, an auspicious action has started.

⁵ Menpa(*sman pa*) literally means to benefit. Since physician helps the sick and benefits people, it implies the same connotation.

⁶ Nangrig Menpa (*gnang rigs*) is the one who hold an unbroken lineage of physicians and are exceptionally designated either by a supreme head or by a spiritual king.

⁷ Jejang Menpa (*rjes sbyangs*) is the one who have thoroughly learned the medical text under an eminent physician and have become well-versed in all of the theoretical and practical aspects of medical knowledge.

⁸ Laegom Menpa (*las goms*) is the one who despite not being thoroughly educated in the medical system , but have familiarized themselves with the practical knowledge through constantly working with a master.

⁹ The four contrary reflections are i) Loving those who are ungrateful, ii) Overdoing compassion to those who hate religious doctrine and sentient beings, iii) Feeling joy when a patient seen by other physician dies and iv) Showing equanimity on whether a patient survives or dies.